

DOMA i JINDE

Vojtěch RAKOUS

DÁLE DOPORUČUJEME

Vojtěch Rakous: Doma – židovské obrázky

Soubor povídek Doma byl první knihou, která uvedla do české literatury židovské obyvatele venkova a maloměsta jako jeho přirozenou součást. S humorem i porozuměním vypráví, jak vesničtí Židé poloviny 19. století se svými sousedy sdílejí běžné radosti i starosti a zároveň ctí své tradice a svou víru.

Vojtěch Rakous: Modche a Rézi

Humorné vyprávění o trampotách starého dobráckého, ale poněkud nedůvtipného, Žida Modcheho a jeho hádavé, úzkostlivě čistotné, panovačné, lakomé, ale přesto všechno dobré, ženy Rézi. Modche je věčný smolař a díky tomu a díky své jednoduchosti provádí jednu hloupost za druhou. Autor nám tyto jeho eskapády předkládá v několika příbězích, psaných tradičním jazykem a s laskavým humorem.

Ignát Herrmann: Z paměti starého mrzouta

Pobavte se příhodami mrzoutského úředníčka, poodhalte jeho milostné zážitky z mládí i trampoty s „kmotrem“ nebo s „českým pekáčem“, prožijte s ním nekonečné týdny s husou nebo strastí kolem „vhodných vánočních dárků“ a nezapomeňte ani na kapitulu, v níž se pan Cyrus stane „volebním agitátorem“.

Ignát Herrmann: Otec Kondelík a ženich Vejvara

Pan Václav Kondelík je vážený měšťan, uznávaný malířský mistr, náramný labužník, znalec piva, vtipálek i škarohlíd, a tak trochu samolibá. Rodinné pohodlí mu, v dobrém slova smyslu, začíná čeřit velice nesmělý a trochu nedůvtipný nápadník jeho jediné dcery Pepičky, magistrátní úředník Vejvara.

Popelka Biliánová: Paní Katynka z Vaječného trhu

Paní Katynka z Vaječného trhu je milou lidovou postavou pražské trhovkyně první poloviny 19. století, která svůj „kšeft“ ovládá naprosto mistrně. Je to typ impozantní tvrdošijné poctivé ženy s velkým a dobrým srdcem. Na těchto stránkách se seznámíme s jejím příběhem, kterak v hádce vypudí z domu svého jediného syna a jak jej zase šťastně nalezne. Díky skvělému vypravěčskému talentu autorky se nenásilně seznamujeme s folklórem pražských tržišť a s kouzelnou jadrností dobového jazyka, která bez potíží dokáže dojmout i způsobit záchvaty smíchu. Výborná odpočinková četba na dovolenou.

VOJTĚCH RAKOUS

Doma i jinde

Vydání jako celek i jednotlivé části (text díla, obálka, grafická úprava, případně jazyková adaptace, redakční poznámky, ilustrace, předmluva, doslov, životopis autora apod.) jsou chráněny autorskými právy. Nositelé těchto práv jsou uvedeni v tiráži.

Prosíme, používejte tuto elektronickou verzi knihy pouze v souladu s platnou licencí. Žádná verze licence k této e-knize neumožňuje rozšiřování jejích kopií (včetně půjčování) či sdělování díla veřejnosti (například umístováním kopií či extrahovaných částí na servery, ze kterých je možno tento soubor nebo jeho část dále stahovat nebo jej prohlížet), a to za úplatu či zdarma.

VOJTĚCH RAKOUS

Doma i jinde

Obálka © Marcela Strejčková – Nomzamo, 2015
© Monika S. Benešová – Lama, 2015
(elektronické vydání)

ISBN 978-80-87959-52-7 (formát PDF)

ISBN 978-80-87959-53-4 (formát ePub)

ISBN 978-80-87959-54-1 (formát MobiPocket)

KIESLERŮV LOJZA POPRVÉ V KOSTELE

Bylo to tenkrát, když Lojzovi už bylo přes jedenáct let a teta Lóri, starší ovdovělá sestra koldínského Kieslera, zle naléhala, aby Lojza opustil domácí učiliště a životní moudrost šel čerpat do židovské školy v Máslovicích. Ne snad že by se byl tenkrát Kiesler chtěl s Lojzou v kostele pochlubit, měl už v tu dobu sedm dětí a jakákoli chloubka v tomto ohledu byla mu neznámou, ale páni v Máslovicích na přímluvu tety Lóri slíbili, že z měsíčního školního platu dvou zlatek sleví Kieslerovi celou polovičku, ukáže-li se, že Lojza je této milosti hoden a že je to dítě mravné a dobře vychované, aby snad potom – bože zachraň – nepokazil ostatních dětí, dětí to vesměs lepších rodičů a chování příkladného.

O zlatky bývalo koldínskému Kieslerovi vždycky zle, a tak si umínil, že hned příští sobotu vezme Lojzu s sebou do Máslovic do kostela a tam že se celá obec na vlastní oči může přesvědčit, kterak je Lojza móresný a způsobný. Když oni ti páni v městě myslí, že takový kluk chudého vesnického žida nemůže mít vzdělání, – to se páni hodně mýlí. Třeba on, Lojza, chodil jen doma v Koldíně do školy, tož přece nebyl padlý na hlavu a měl zajisté způsoby jako kterýkoli městský chlapec. Byl Kiesler přesvědčen, že v máslovickém kostele získá mu Lojza nemalou čest.

Měla arci Lojzova první výprava do kostela své nemalé potíže. Což kalhoty, ti měli Kieslerovi kluci

každý svoje – třeba jen cajkové a jedny. Lojza měl kalhoty takřka ještě zánovní, jen málo záplatované na obou kolenech a vzadu, co se sedí. Také kabát a vesta se sehnaly – kabát zapůjčil mladší bratr – s velkým rámusem – a vestu přinesla Kieslerka odněkud ze vsi. Čepici měl Lojza svoji, třeba zimní s ušima, ale dobrou ještě jako plech. Nejhuř bylo zase s obuví. Všech pět Kieslerových kluků nemělo dohromady jedny poctivé boty – bylo to v létě – i musil vypomoci Lojzův spolužák a nejvěrnější kamarád, Králíkovice Venca. Venca měl boty nové od posledního jarmarku a Králice, Vencova matka, k účelu tak bohumilému boty ochotně zapůjčila.

Když došli do Máslovic, byl kostel ještě zavřen a hodnou chvíli museli čekat, než se konečně přišoural šames (pozn. redakce: správce synagogy) s klíči. Kiesler šamesa uctivě pozdravil – počítal ho také mezi důležité osobnosti, mající vliv na slevu školního –, a když Lojza s otevřenými ústy a bez pozdravu se zadíval na šamesa, dal mu Kiesler notný pohlavek a řekl: „Nedovedeš políbit ruku?“

Lojza bez zdráhání políbil nastrčenou ruku – odporně páchla šňupavým tabákem – a šames jal se cosi otce vyptávat. Co to bylo, Lojza nerozuměl, bylo to po německu. Pak šames pomalu otevřel dveře kostela a vkročili dovnitř.

Veliká a vysoká místnost, plná tlumeného ranního světla, ovanula Lojzu příjemným chladem. Dvě dlouhé řady prázdných sedadel po způsobu školních lavic vyplňovaly celý dolejšek. Uprostřed lavic táhla se úzká ulička k oltáři. Uprostřed stropu visel lustr s četnými

svícemi a ve výšce po obou odlehlých stranách táhly se dřevěné, zeleně natřené galérie.

Lojza usedl vedle otce na lavici při samé zdi, těsně u vchodu. Lojza si všiml, že lavice tato se lišila podstatně od ostatních. Byla od druhých oddělena širším prostorem a nebyla po způsobu školních lavic jako všechny ostatní, byla to obyčejná, hodně dlouhá, zeleně natřená lavice, jako měli doma okolo kamen. Zeď kostela sloužila jí za opěradlo a před lavicí stály malé pulpity (pozn. redakce: stojan, vyšší psací stůl se šikmou deskou), na něž se kladly modlitební knihy. Lojzovi se v kostele líbilo. Veliký lustr, dlouhé galérie, nádherné, pestrobarevné látky oltáře... Lojza mohl na všem oči nechat.

První lidé začali se trousit do kostela a kupodivu, kdežto ještě všechny ostatní lavice zely prázdnotou, osamělá lavice u zdi, na níž seděl Lojza s otcem, počala se plnit nejdříve. Za hodnou teprve chvíli počali se trousit návštěvníci do lavic ostatních. Lojzově pozornosti neušlo, že návštěvníci ostatních lavic šli kolem otce, aniž by si jej hrubě povšimli, kdežto všichni, kdo usedali na téže lavici jako on, přátelsky se s ním zdravili a podávali si s ním ruce. I Lojzovi věnovali trošek pozornosti a s otcem patrně o něm hovořili, jenže Lojza pořád nevěděl co, všechno to bylo po německu. Některé ze svých sousedů na lavici Lojza dobře znal. Tak hned předletického Hekše, jenž po vesnicích kupoval zajčejí a králičí kůže, starého Montaga z Podolanky, jenž po vsích hauzíroval s loketním zbožím; a pak staří známí, dva žebraví židi, kteří kolikrát do roka u nich v Koldíně nocovali.

Pomalou plnily se všechny lavice a i na galériích bylo už vidět hodně paniček. Kantor v černém hedvábném ornátu postavil se k oltářnímu stolu a bohoslužba začala.

Lojza nevěděl, kam oči obrátit. V předních lavicích poblíž oltáře seděli páni, z nichž Lojza neznal ani jediného. A byli to páni! Na vestách se jim houpaly těžké řetězy, na rukou blýskaly se prsteny a hlavy kryly vysoké, lesklé cylindry. Lojza s podivením pozoroval, že čím dále od oltáře a blíže ke dveřím, tím více že ubývalo třpytu a zlata a cylindrů, a ti, kteří už seděli v lavicích poslednějších, připadali dokonce Lojzovi jako obyčejní smrtelní lidé nebo – pánbu odpusť – jako jiní lidé, příkladně od nich z Koldína.

Vzácnou podívanou zřel Lojza na galériích. Tam, jedna vedle druhé, seděly paničky v tak krásných šatech, že Lojza něco podobného jakživ neviděl. Obličje měly většina z nich zahalené v průsvitné organtýny, a všechny měly na hlavách klobouky přepodivných tvarů a barev. Lojza s němým úžasem díval se z jedné na druhou a v duchu si myslel, že v Koldíně nechodí ženské takhle oblékané ani o posvícení, ani o pouti – a že přece bylo v Koldíně o posvícení a o pouti nějaké parády! A ty organtýny na obličejích...

Jednou jen v celém svém životě viděl Lojza něco podobného. To když jednou mesická hraběnka jela na koni přes Koldín, tu měla přes obličej zrovna takový organtýn. Tenkrát stará Králice usoudila, že musí být asi, chudinka, poďobaná od neštovic, a proto se za obličej stydí.

Notný pohlavek vyrušil Lojzu z příjemného rozjímání. To Kiesler tímto osvědčeným způsobem – doma činil rovněž tak – nabádal Lojzu k modlení. Lojza také na druhé pobídnutí už, nečekal a jak se horlivě modlit. Třeba totiž Lojza dosud nechodil do židovské školy, modlit se už přece uměl. Na to si Kiesler potrpěl a se svými kluky každé sobotní odpoledne pilně se učil.

Hodnou chvíli se Lojza modlil a mezi bohoslužbou stále přicházeli noví příchozí. A kupodivu, ti všichni, kteří tak pozdě přicházeli, byli samé zlato a všichni usedali do nejpřednějších lavic. Z těchto pozdních příchozích ani jediný nesedl do jejich lavice. Jeden z posledních, který přišel, mimoděk upoutal Lojzovu pozornost. Byl to veliký, tlustý pán a vypadal náramně vznešeně. Také on byl samé zlato a na hlavě měl cylinder – krásnější než všichni ostatní – zdálo se Lojzovi. Za ruce vedl si dva chlapečky, Z nichž starší byl asi v Lojzových letech a menší asi o dva roky mladší. Chlapečkové měli krásné, modré sametové šaty a na hlavách čapky z těžé látky. Kalhoty měli po kolena a tuze jim to slušelo. Nejvíce se Lojza divil žlutým rukavičkám, V nichž vězely ruce obou chlapců. Něčeho podobného Lojza ještě neviděl. Pravda, Ioni, když se vdávala Králíkovice Nána, také měla rukavičky, jenže než dojeli do Sluh do kostela, obě jí praskly. –

Jak tlustý pán s chlapci kráčet uličkou mezi naplněnými lavicemi, všichni se mu v lavicích ukláněli a on blahosklonně děkoval na všechny strany. Usadil se i s chlapci stranou, u samého oltáře, do krásné, vyřezávané lavice, která svou krásou podstatně se lišila ode

všech ostatních. Lojzovi připadal tlustý pán ve vyřezávané lavici jako bůh sám.

„Toho pána sobě zapamatuj,“ řekl Kiesler tiše k Lojzovi, „to je Mautner, co má vinopalnu. Ten je představeným a na něm všechno záleží, co ten chce, to se stane. Po kostele s ním promluví a tebe mu ukáží. To ti povídám, než mu políbíš ruku, ať si utřeš nos!“

Bohoslužba pokračovala pravidelným chodem. Na oltářní stůl, krytý těžkým, barevným kobercem, položen posvátný pergamen a k němu jednotlivě přistupovali ti, kteří seděli v předních a nejpřednějších lavicích. Z lavic zadních nešel tam nikdo. Lojzovi se tohle líbilo, jen s lítostí usoudil, že před ten posvátný pergamen možno předstoupit pouze lidem majícím řetězy a prsteny a na hlavách cylindry.

Lojza pozoroval, že z kostela počínají se vytrácet jeden po druhém všichni chlapci, a bylo jich tam hodně. Chlapci páně představeného šli také ven, a když kráčeli mimo jejich lavici, šeptal z Podolanky Montag jako u vytržení: „To jsou krásní chlapečkové, učinění andělé!“, až se Kiesler na něho káravě podíval, že ruší pobožnost.

Lojza, nepozorován od modlícího se Kieslera, tiše se také vykradl z lavice a zmizel za ostatními chlapci v kostelních dveřích.

Ocitl se na malém prostranství před kostelem. Bylo zde již plno hochů. Všichni byli pěkně oblíkaní a ulízaní, jako když je ze škatulek vyndá. Bavili se tím, že skákali přes strouhu, která tekla kolem. Strouha byla nehluboká a asi do polovice naplněná kalnou, deštivou vodou. Pouze oba chlapci představeného stáli velko-

pansky stranou a se vznešenou lhostejností dívali se na hru ostatních. Světle žluté rukavičky, kterých ani v kostele nesundali, skvěly se jim i zde na rukou. Jakmile se Lojza objevil v kostelních dveřích a stanul poblíž strouhy, všechna pozornost rázem se obrátila k němu. Chlapci přestali přeskakovat strouhu, hlavy sestrčili dohromady a Lojza slyšel jasně směsici tlumených otázek:

„Kdo to je?“

„Co zde chce?“

„Odkud je?“

A chlapci si prohlíželi Lojzu od hlavy k patě jako nějaké cizokrajné zvíře.

Lojza se pod těmi pohledy rděl rozpaky a studem a rád by se vrátil spěšně do kostela, kde si ho nikdo nevšímal, ale jakýsi vzdor bránil mu hnout se z místa. On, Kieslerův Lojza z Koldína, který se nebál doma plné návsi kluků, on že by zde utekl před těmi ulízanými tatrmánky?

„Ten sedí na žebrácké lavici,“ zalétlo nyní zřetelně k Lojzovu sluchu.

Lojza sebou trhl a ulekaně zahleděl se na stranu, odkud zazněl hlas. Patřilo to jemu? Byl to Rudýnek, prvorozený páně představeného. Ukazoval orukavičkovanou rukou na strnulého Lojzu a posměšně opakoval:

„Sedí na žebrácké lavici.“

„A proč on sedí na žebrácké lavici?“ tázal se kňouravým hláskem staršího bratra Alfrédek.

Nastalo úplné ticho. Všichni hoši umlkli a dívali se střídavě z Rudýnka na Lojzu a z Lojzy na Rudýnka.

„Proto sedí na žebrácké lavici,“ vykládal Rudýnek rozšafně, „že nemůže tatínkovi zaplatit za sedadlo. Tam musí sedět všichni, co tatínkovi nezaplatí. A jeho tatínek,“ – opět ukázal na Lojzu – „také neplatí, a proto sedí na žebrácké lavici.“

Lojza myslil, hanbou že se musí do země propadnout. Tváře mu hořely a střídavě mu bylo horko a zima. Již se nestyděl „ulízaným tatránkům“ ukázat paty. Obrátil se mžikem a beze slova zmizel v kostele. Usedl zase tiše vedle otce, který stále se modle, nepřítomnosti jeho ani nepozoroval.

Kostel skýtal stále týž pohled. Stále ještě ocylin-drování páni jeden po druhém předstupovali k oltářnímu stolu a kantorův, již patrně znavený hlas zněl stále touž jednotvárnou, uspávající melodií.

Lojza byl zdrcen a jen pomalu probíral se ze svého ustrnutí. Čím více se mu vyjasňovalo v mysli a čím jasněji si uvědomoval, co vlastně ta lavice, na níž sedí, znamená, tím větší hanba a lítost zmocňovala se celé jeho bytosti. Místo, na němž seděl, pánilo jej pojednou jako žhavé uhlí.

Dosud Lojza nikdy nepřemýšlel o pozemských statcích a nikdy ho také nenapadlo a také nepozoroval, že by oni, Kieslerovic, byli chudšími než ostatní chalupníci v Koldíně, a pojednou... Nebylo pochyby, ti dva žebraví židé, Hekš z Předletic, Montag z Podolanky, a ti všichni ostatní, kteří na té lavici seděli, ti všichni byli – žebráky. A žebrákem byl i on, Lojza, i otec a matka... všichni, všichni, byli žebráky...

Byla to skutečná pravda? Mluvil ten hloupý, nafoukaný kluk pravdu? Bylo by to možné? Což neměli oni

v Koldíně své chalupy, svých osm strychů (pozn. redakce: stará plošná míra, polovina jitra) polí – a jakých polí! A dvě krávy v chlévě, jednu pěknější než druhou, a husy, kachny, slepice a všechno, všechno...? Což měl některý kolínský chalupník majetek větší? Byli snad koldínští chalupníci žebráky? Nebyli a – Lojza zhluboka oddechl a volněji povznesl skloněnou hlavu – Kieslerovic jimi nebyli také. Což se oni, Kieslerovic, těšili v Koldíně malé vážnosti? Neviděl častokrát Lojza sedět otce v hospodě u jednoho stolu s nejpřednějšími sousedy? A což matka? Nechodila pomáhat péci koláče do všech chalup a statků, ať už tam byl pohřeb, veselka, nebo křtiny? Neviděl sám nedávno na vlastní oči a neslyšel na vlastní uši, kterak na veřejné návsi se selka Bulvaska líbala s matkou a kterak jí lichotně vyčítala: „Vy jste hodná, Kačenko, celý čas se na nás ani podívat nepřijdete!“ A tohle že by taková selka – přes padesát strychů polí, devět krav, pár koní a dva páry volů měli Bulvasovi – řekla lečjaké žebračce? Což žebrali někde? Měli někdy hlad? Nebylo u nich vždycky dost chleba napečeného, dost mouky namleto, nebyl plný sklípek bramborů a dost jiných a jiných věcí? A když tedy měli všeho jako kterýkoli chalupník z Koldína, proč – Lojza se zarazil a u srdce jej bodlo – proč jen sedí otec s ním na této nejposlednější, na této žebrácké lavici a proč nesedí v lavicích předních, mezi ostatními majetnými lidmi?

A Lojza, bloudíc zrakem v předních lavicích, zkoumavě pozoroval v nich ty postavy, z nichž ze všech jako by vanul dech blahobytu a pýchy. Pak, po-

prvé ve svém životě, zadíval se s bolestně zbystřenou pozorností na postavu svého otce.

V Lojzovi zatajil se dech. Žebrák... Nebylo pochyby, žebrák... Potřeboval jej jen porovnat tam s těmi v předních lavicích a nebylo žádné pochybnosti více. Viděl nyní na otci, čeho dosud na něm nepozoroval nikdy. Viděl jeho nohy vězet v hrubých, těžkých, polovysokých botách, do nichž byly zastrčeny nohavice štrukových kalhot... Viděl tu sehnutou, kartounovým šátkem ovázanou šíji, od slunce do černa opálenou, tu prokvetlou hlavu, krytou lacinou, na jarmarce koupennou čepicí, tu hladce oholenou tvář, plnou nesčetných, předčasných vrásek, které do ní nevryla léta – bylo Kieslerovi něco přes čtyřicet –, a pak padly Lojzovi do očí otcovy ruce, složené na modlitební knize. Ty ruce... jaksi jich Lojza mohl dříve nevšimnout? Opálené byly do černa a žíly na nich vystupovaly jako provazy. Lojzovi se tolik chtělo – nikdy dosud cos podobného nepocítil – sehnout se a ty ruce políbit.

Ano, žebrák... Lojza už nepochyboval. Vždyť na celé žebrácké lavici nebyl nikdo tak chudě oblečený jako otec. Vždyť i ti dva žebraví židé byli proti němu pány.

A což matka...? Lojzovy myšlenky náhle zalétly odtud domů, do Koldína, k matce. A jako předtím porovnával otce s těmi v předních lavicích, tak zase mimoděk počal porovnávat matku s těmi na galérii, oblečenými v krásné šaty všech možných barev a látek, s podivnými klobouky na hlavách a s průsvitnými organtýny na obličejích... A zcela jasně viděl před sebou matku v jejích svátečních šatech: v modře proužkova-

né kanafasové sukni a kazajce a na hlavě šátek, černý tibetový, s hnědými tečkami. Pravda, když ty šaty před třemi roky byly nové, celá ves se chodila dívat a tenkrát řekla Králice, za takové šaty že by se nemusila stydět ani ta největší selka. Lojza dnes sobě o těch šatech učinil jiný úsudek, než jaký tenkrát pronesla Králice. Dnes jasně chápal, proč matka nikdy s otcem nešla do kostela. Neměla v čem ... Styděla se jít mezi naparáděné paničky ve svých kanafasových šatech a ve svém tibetovém šátku. Lojza matku viděl zcela jasně sedět v těch šatech a v tomto šátku na galérii mezi ostatními paničkami. Či snad by také ona v takových šatech nesměla mezi ně? Je snad i na galérii, tam někde vzadu, kam není vidět, nějaká žebrácká lavice pro ženské?

Lojzovi bolestně se stáhlo hrdlo a slzy, násilím zdržované, draly se mu do očí. Vzpomněl si, kterak jednou přišla k nim uprostřed kruté zimy a sněhové vánice taková stará, zchátralá žebravá židovka. Přišla, zůstala přes noc a Lojza nikdy ani myšlenkou na ni nevzdechl. A nyní pojednou, jakoby zázrakem, vidí ji před sebou jako živou, kterak se se svojí shrbenou, vetchou postavou tlačila k teplým kamnům a tak teskně dívala se znaveným, polo vyhaslým zrakem z jednoho na druhého a pořád jen opakovala trasalavým hlasem: „Ach ouvej, děti, zle je, zle...“

Tato nebohá postava žebravé židovky v chorobně podrážděné fantazii Lojzově brala na sebe čím dále tím zřetelněji podobu matčinu... Nikdy Lojza o tom nepřemýšlel, má-li matku rád, ale představa žebravé ži-

dovky, mající podobu matčinu, div ho nyní nepřipravila o rozum.

Déle to v kostele nevydržel, myslil, že se tam musí zalknout. Kam půjde, neuvažoval, poslechl jen neodolatelný pud a tiše se vykradl z kostela zase ven.

Stál opět na prostranství před kostelem. Rudýnek s Alfrédkem v žlutých rukavičkách stáli dosud jako přikováni na svých místech a ostatní je bavili stále skákáním přes strouhu.

„Tu je zase ten, co sedí na žebrácké lavici,“ vykřikl posměšně Rudýnek a Alfrédek, zvednuv po bratrovi orukavičkovanou ruku směrem k Lojzovi, opakoval kňouravě jako papoušek:

„Sedí na žebrácké lavici,“ a ze svého Alfrédek dodal: „To je hanba!“

Lojzovi rázem zatočila se hlava, v očích mu hrozivě zajiskřilo, cosi nesrozumitelného vykřikl – skok, a v následujícím okamžiku váleli se, jak širocí tak dlouzí, Rudýnek s Alfrédkem ve špinavé, bahnitě vodě strouhy. Zděšení, s ohlušujícím křikem rozprchli se ostatní chlapani na všechny strany a z kostela na povstálý křik počali se hrnout lidé.

Lojza na ostatní už nečekal. Jen se mu hlava kmitala, jak uháněl zámeckou ulicí směrem ke Koldínu. Ani nepozoroval, jak se za ním hrozivě zvedají nesčetné ruce návštěvníků kostela, vyrušených z pobožnosti.

Lojzovi bylo nesmírně blaze; jako by z něho spadla všecka mučivá tíže posledních chvil, a nemohl se zdržet hlasitého smíchu, když si připomněl, kterak Rudýnek s Alfrédkem neohrabaně a bez pomoci váleli se v kalné vodě strouhy, kterak žalostně kňučeli, jako by

je na vidličky bral, a jak jim špinavá voda crčela ze žlutých rukaviček. Sladký pocit ukojené pomsty nekalila mu ani myšlenka na věci příští, – kterak bude, až otec za ním přijde z kostela a on vezme spravedlivou odplatu za svůj čin.

Smál se radostně a utíkal a ani se za sebe neohlédl. Teprve za městem, na malém návrší, kde stála socha svaté Anežky, tam se zastavil, obrátil se zpět, zaťatou pěstí zahrozil Máslovicům a křičel, co mu hrdlo stačilo:

„Tu máte žebráckou lavici! Já vám dám žebráckou lavici!“

A zase utíkal, co mu nohy stačily. Slunce zářilo na jasné obloze, vzduch byl tak křišťálově čistý, že zcela jasně až odtud byl viditelný kostelík na Řípu, a nesčetná řepková pole v plném, bujném květu dýchala opojnou vůní a byla viditelná jako obrovské, zlatožluté koberce do nesmírných dálek, až k samému úpatí Řípu.

Svěží zelení a letním opojným vzduchem uháněl Lojza k domovu. Již viděl Koldín, nové šindele na jejich chalupě zabělely se mu v očích, přeběhl humny, přeskočil nízký laťkový plot jejich zahrady a uřícený, do temna zardělý vpadl do sednice. Všichni členové četné rodiny Kieslerovy byli pohromadě, všichni shrnuli se kolem Lojzy a nesčetné dotazy doléhaly naň ze všech stran. Proč se tak brzy vrací, kde zůstal otec, a hlavně, kterak se mu v kostele líbilo?

Lojza nemohl ze sebe vypravit slova. Líbaje matčinu ruku, zpozoroval, že je právě tak černá a žilnatá

jako ruka otcova. Cítil, jak mu náhle zase cosi neznámého tiskne srdce a svírá hrdlo.

„Seděli jsme na žebračkové lavici,“ vydechl a dal se do hořkého, usedavého pláče.

O autorovi

Vojtěch Rakous, vlastním jménem Vojtěch Östreicher (8. 12. 1862 – 8. 8. 1935), byl ve své době skvělým pozorovatelem a uznávaným vypravěčem, autorem povídek, humoresek i esejí s českožidovskou tematikou. Vedl obchod s obuví, aktivně se podílel na činnosti českožidovského hnutí a psal – přispíval do Kalendáře českožidovského, Českožidovských listů, Národních listů apod. Jeho nejznámějšími díly jsou soubory humoristických povídek „Vojkovičtí a přespolní“ a „Modche a Rézi“ (vznikl také stejnojmenný film, režie Přemysl Pražský, 1926).

VOJTĚCH RAKOUS
Doma i jinde

Obálka s použitím vlastní ilustrace
Marcela Strejčková – Nomzamo.

Vydalo nakladatelství Monika S. Benešová – Lama,
sídlo: V Olšínách 50, Praha 10,
<http://www.lama-web.cz/>,
jako svou 19. publikaci.
Redakce Karel Marek.
Výroba e-knihy Marcela Strejčková – Nomzamo,
sídlo: V Olšínách 50, Praha 10.

Vydání první elektronické (v nakladatelství Lama).
Praha 2015.

ISBN 978-80-87959-52-7 (formát PDF)

ISBN 978-80-87959-53-4 (formát ePub)

ISBN 978-80-87959-54-1 (formát MobiPocket)

NEPŘEHLÉDNĚTE

Lev Blatný: Povídky v kostkách

Experimentální povídky a básně v próze Lva Blatného, jednoho z našich význačných expresionistů, nastavují ironické, satirické a mnohdy groteskní zrcadlo konvencím předválečné společnosti. Krátké, koncentrované prózy vás možná překvapí svou hutností a silou a především nadčasovostí.

Gustavo Adolfo Bécquer: Paprsek luny – tajemné španělské legendy

Kdo je ta tajemná žena, do níž se v nočním lese zamiloval Manrique? Proč není radno se o dušičkové noci přibližovat k Vrchu duší a jak s tím souvisejí templáři? Přinese Pedro milované Marii zlatý náramek a co má společného láska a vina? Co je tak vzácným případem? A co se stalo v Maurčině jeskyni?

Viktor Dyk: Smrt panenky – výběr povídek o smrti

Výběr Dykových povídek, jež spojuje téma smrti a lásky, zahajuje smrt z nedostatku lásky a uzavírá smrt z přílišné lásky, jíž není možné naplnit. Najdeme zde také smrt, díky níž je možné věčně milovat, a kromě dlouhého umírání stáším je zde popsána i myšlenka smrti, aby mohl jiný milovat.

Ladislav Fuks: Myši Natálie Mooshabrové

Temný příběh vdovy Mooshabrové se odehrává ve světě ovládaném diktátorem. Hrdinka líčí pasti na krysy, čelí tyranii svých dvou dětí i vyptávání policie, žije se udržováním hrobů a pracuje pro úřad Péče o dítě. Zdánlivě banální a bezvýznamný život ženy. Kým je ale Natálie Mooshabrová doopravdy?

Ladislav Fuks: Nebožtíci na bále – malá humoreska

Maloměstská humoreska o záměně dvou osob na pozadí iluzorního poklidu před blížící se světovou válkou. Autor rozehrává sled groteskních situací, v nichž hrají roli nejen oba „nebožtíci“ a jejich příbuzní, ale i bezduchost úředníků a policie.

Ladislav Fuks: Oslovení z tmy – svědectví o vítězství tvora Arjeha

Apokalyptická vize zániku světa po strašlivé katastrofě vypráví o setkání vysíleného chlapce Arjeha s údajným filosofem, který jej ohromí svým věděním a nutí ho k přijetí podmínek, za něž jeho rodu slibuje štěstí a bezpracné bohatství. Novela plná vizí a alegorií slibuje hluboký zážitek

Ladislav Fuks: Příběh kriminálního rady

Všechno je jinak, neboť pomsta se nezastaví před ničím, těmito slovy lze charakterizovat detektivní horor o pátrání po vrahovi dětí, který je zároveň psychologickým románem o vztahu dospívajícího syna k despotickému otci. Rozuzlení je stejně tak nečekané, jako šokující.

Jiří Mahen: Rybářská knížka

Kniha, která je stále považována za „rybářskou bibli“, plná vzpomínek z rybářských výletů, postřehů ze života ryb a rybářů, dojmů z nádherné přírody. Krásný jazyk, humorná nadsázka i porozumění přírodě, rybám a rybaření uchvátí čtenáře i dnes. Začínajícího rybáře jistě potěší rady a zkušenosti.

Svatopluk Čech: Jestřáb kontra Hrdlička

Tragický příběh nepraktického pana Hrdličky a jeho rodiny, která se nedokáže přizpůsobit změně jejich poměrů, což neodvratně vede kroky nebožehého Hrdličky k bezcharakternímu lichváři Jestřábovi. Ten se, beze všech výčitek svědomí, vrhá na svou budoucí oběť a nechává ji pomalu tonout v jedovatých vodách dluhů, úpisů, smének a exekucí.

Svatopluk Čech je bezpochyby mistr pera a není pro něj těžké, svým lyrickým uměním, vyvolat ve čtenáři silné emoce k hrdinům tohoto dramatu.

Text je opatřen redakčními poznámkami.

Josef Svatoopluk Machar: Čtyři knihy sonetů 1890 – 1892

Čtyři knihy sonetů jsou sbírkou původně čtyř samostatných knih psaných v letech 1890 až 1892 a pojmenovaných podle ročních dob. Ve sbírce jsou tyto knihy řazeny nikoli tak, jak jdou roční doby za sebou, ale podle pořadí, v jakém byly psány a vycházely: Letní sonety (1890/1891), Zimní sonety (1891/1892), Jarní sonety (1892/1893) a Podzimní sonety (1892/1894). Stejně jako v celém Macharově díle, se i v této sbírce prolíná subjektivní lyrika s kritikou měšťácké společnosti, lhostejnosti, pokrytectví, falešné morálky i prázdného vlastnictví. Zamýšlí se zde nad soudobým světem moderní civilizace a vyjadřuje pocity mladé generace, pocity zklamání, ale i prosazování individuality, zájmu, aktivity. To vše je pro nás stále aktuální.

Antonín Sova: Zlomená duše / Vybouřené smutky

Zlomená duše i Vybouřené smutky, jsou sbírkami plnými pocitů - milostné vášně, erotické touhy, ale i pohrdání, vzdoru, lítosti, zhnu-

sení... Všim tím se posléze prolíná smutek až depresivní a beznadějný, téměř rezignace.

Je až k nevíře, jak živé dokáže být dílo přes sto let staré. Básně, které vznikaly ve zcela jiné době, ve zcela jiných politických a společenských poměrech, jako by mluvily z duší mnohých dnešních lidí, jako by popisovaly naše vlastní pocity z našich vlastních každodenních zápasů.